

GLAVA DVANAESTA

Nije se uspjelo saznati čija je Crveni soliter 101 uopće bio ideja. Da se na Hamdijininim baštama, na periferiji, sagrade dvije višekatnice za radnike i nastavnike u srednjoškolskom centru. Jer Crveni soliter doista bijaše sastavljen od dvije trinaestokatnice, koje se zapravo dodiruju i čine dupli soliter, sa 104 stana, "vertikalno selo" kako je zgradu uporno zvao Caka poštar. Danas vertikalno selo sve praznije, i samo sukrvica ostala nakon ispijivanja iz ovoliko zla.

I Caka poštar u ratu ostao bez oka, pa sada nosi stakleno i zajebava se da može izvaditi oko i igrati klikera s klincima.

Trinaestokatnica, dakle.

Nesretan broj, pa su soliter skratili za kat tako da su prvi kat nazvali Galerija, te je tako Crveni imao dvanaest katova, i Galeriju, i terasu na vrhu, iznad svih katova. Glavni u zgradi, čika Meho, obećavao klincima ako budu dobri da će im napraviti kino na terasi. I, klinci vjerovali, čekali otvorenje kina, i bili dobri.

To je Crveni soliter, s četiri lifta (marke Schindler), labirintom stepenica, sto četiri obitelji poredane u po osam stanova na svakome katu, s terasom i podrumom u kojemu su disco držali Pjaja Sarajlić i Vili Horvat, stolni tenis igrali Mića Milivojević, Igor Gomiršek, Tomo Horvatić i druga raja. Slušali smo Jima Morrisona i osvajali "Morrison hotel" The Doors-a.

Na terasi su bile kupole za liftove i naravno da nema dječaka iz Crvenog koji se gore nije penjao, i glavu riskirao da bi hodao po simsovima terase, na pedalj od provalije.

Ne znam ni zna li se stvarna visina zgrade, niti je li itko ikada vidio doista tlocrt Crvenog 101?

Uglavnom, soliter dimnjake nije imao, jer tko bi normalan pomislio da će jednoj takvoj zgradurini ikada trebati dimnjak.

A zatrebao je odmah prvi dan rata, čim je struje počelo nestajati, a dani postajati sve hladniji. Tek pred sam kraj rata, radnici tzv. "izolanti", sastavljeni od na rad prisiljenih zarobljenih Bošnjaka i Hrvata, sazidali su četiri dimnjaka, duž cijele visine solitera. Zarobljenički dimnjaci (jer uvijek gdje su zarobljeni ljudi – ima dimnjaka i dima). I, danas ti dimnjaci stoje, posve opet nepotrebni, kao suvišak.

Jer doista ne znam da itko više loži vatru, kako opet imamo centralno grijanje i tople radijatore. A, ložili smo, o, još kako, i još koliko, možda i desetak godina, i "može se reći da sam za to vrijeme na deveti kat odnio omanju šumu" rekao jednom Vladimir Medarević, sin nastavnice matematike i otac malog, velikookog sina Vuka.

Robovi napravili dimnjake, pa su stanari ložili vatre, inače bi ih snijeg zatrpao, kakve su bile ratne zime, bez struje i vode.

Tada je Crveni soliter izgledao kao tek lakiran i oduspravljen mrtvački lijes.

Tito od cigle, zgužvaniji i sasušeniji i strašniji, od onog papirnog, kartonskog, nestalog pod Taibovom podivljalom jabukom.

GLAVA TRINAESTA

Sporo se useljavalo u Crveni, 1975. od proljeća su stanari samo pristizali, zgrada je mirisala, liftovi (marke Schindler) savršeno funkcionirali, zidovi okrečeni, najlon još na držačima stepenica, stakla čista i nova, svjetla i sijalica koliko te volja. Još ni radničke barake oko zgrade nisu bile razmontirane, još je svuda okolo bilo blato, kakvo je u svim baštama, pa i u onim iz čijeg toplog humusa nikne soliter.

Goran Zec, fudbaler s desetog, pričao da je uselio isti dan kad i Cvijeta glumac, i da su se po cijele dane vozali liftovima (marke Schindler) i promatrali komšije koje su se svakim danom useljavale. A zgrada puna radnika i nastavnika, i svi izmiješani – na svakom katu osam stanova – pa dva srpska, dva muslimansko/bošnjačka, pa dva jugoslavenska, dva hrvatska, sve izmiksano i začinjeno s bar dvije romske obitelji.

Djeca, imena – Toni, Darko, Nikola, Saladin, Amir, Dejan, Suphan, Boris, Željko, Želimir, Semira, Denis, Berka, Vera, Mate, Stratimir, Igor, Vojkan, Advan, Senad, Vlado, Miloš, Barbara, Andela, Reuf, Ekrem, Dario, Denis, Čedo, Sanela, Snježana, Vojkan, Muhamed, Mladen, Šuhra, Mirveta i Šime...

Sedamdesete će biti zlatne godine Crvenog solitera i onih koji su živjeli u njemu, i bit će to zapravo pravi krvavi zamajac za tihi dolazak smrtolike prilike, koja će se u zgradu zavući, i više iz nje nitko je neće znati, niti htjeti istjerati.

To što su recimo u prizemlju solitera bili Radio Prijedor i lokalni tjednik Kozarski vjesnik, soliterski podstanari, i to je svakako bila prednost. No, u ratu, radio i lokalni list postali su geostrategijske mete, i oko solitera mrtvi su se slagali horornom brzinom, sve u brznoj želji da se vlada informacijama. Snajperisti na terasi tiho su se kretali istim onim simsom koji su klinci rasklimali još kasnih sedamdesetih. Kada je srpska vojska "preuzela" vlast, onda su nekog nesretnika poslali na Crveni soliter i dali mu ručni bacač.

I, on je djeci pokazivao kako sa rukuje.

I djeca su gledala, pa otišla, neki dječaci.

I djevojčica Stojanka Kobas jedina bila s njim kada je aktivirao ručni bacač "Osa" ili "Zolja", i raznio se povratnim udarom zraka. Iznijeli su ga iz zgrade umotanog u deku, raskomadanog.

Cijeli je soliter zanijemio. Kao da je Minotaur ušao u labirint i širi miris. Mala Stojanka samo šutjela, ni riječi o ručnom bacaču i raznesenom borcu s terase.

I gdje se zaturio onaj smijeh s useljavanja. S proslava desetogodišnjice useljenja? Gdje su nestale zajedničke proslave Nove godine i Dana Republike, kad je čitava zgrada mirisala na sarmu i kolače i jabuke na kredit po balkonima?

Kad je Ekrem Handanagić, sa šestog, dobio povišicu i postao šef u direkciji, cijeli je soliter častio pićem, i samo mu neki deran zavidio, rekao mu da će jednom doći naplatiti sve, i to na ruke i na živo.